

לזכרה של פולאר אביבה ז"ל

פולאר אביבה

ז"ל

ה ס פ ד

נדהמים ומוזעזעים עד עומק נשמתנו נאלצים אנו חברי מחלקתה של אביבה, אורחים וחילימי, להרכין את ראשו לפני הנורל המר והאכזר, אשר חטף מאתנו פתאום את החברה הטובה והאחות היקרה אביבה האהובה שלנו באביב עלומיה.

אין מלים בפיו להביע את עצמת הצער והכאב ההוקפים אותנו ברגע זה. אין מלים אשר יתארו ויציירו את נפשה העדינה, אופיה הטוב ולמה-טהורה של אבנבה... אם קיים בעולם אדם אידיאלי, אדם למופת, אדם שלם בתכלית, אם קיים בעולם יופי טבעי, נשמה גדולה, כנות, אדיבות, הרי כל זה התגלם והתגשם בכערה והכיבת הזאת, באביבת סוואר. ארשה פניה, החיוך התמידי על שפתיה, נישתה, אופן ריבוי רה, דאגתה לכל אחד ואחד, כל זה מעיד על נורל נשמתה, רב ההפסד וגדול השבר לנו ולבני משפחתה ולכל מכריה, אין ביכולתנו ברגע זה להעריך את גודל האבירה, מחלקתנו הרגילה המיד למסיבות של שמחה, לא עלה רעתה מסיבת אבל כבדה בזאת על אחד הטובים שבחבריה, שרק תמול שלשום עבדה במלוא הדרה אתנו, הננו מתפללים לאלוקים, שיתן לנו, לאמה, לאחיוהיה, לאהיה ולבני משפחתה את ההבלגה, הסבלנות ואורך הרוח שנוכל לשאת את עוצמת האסון הזה.

אביבתנו היקרה! נוחי על משכבך, ימתקו לך רגבי עפרך הרענן ותשכון נשמתך הטהורה כנו עדן העליון, אמן.

ד מ ע ת - א מ

בשנת 1927 עלינו לארץ מן הציר אוראדיא שבטראנסילוואניה, אחרי שבעלי ז"ל ביקר פה שלושה שבועות. בין כל הרשמים העזים, שבעלי ז"ל הביא מן הארץ היה הצו ביותר: רחובות תל-אביב כליל-שבת, ההומים מחברות החלוצים והחלוצות, גוער הפשי בלי כל עיכובים גלותיים. שאחרי שברע של עבודת-יצירה חוגג את יום-השבת בשיחות דרור — ועל כולם: השפה העברית המהרוננת בפיהם. — אולי זו היתה הדחיפה המכרעת ביותר, שתיקף ומיד חיסלנו את כל עסקינו הענפים, ירדנו ומכירינו השתוממו על העלאתנו הפתאומית, וגם לא מנעו את עצמם מצחוק קל להשבותי:

— רוצה אני, שבני וגם ילדי שיוולדו לי, ידברו ויזמרו עברית ברחובות תל-אביב — — לזה רוצה אני לזכות — —

נבואה זו, שנזרקה מפי אשה, שהשפה העברית זרה לה לגמרי, נתקיימה ככל יופיה והדרה: וכתי לכך — — המנון-חיי הקדוש ביותר היתה השירה העברית מפי ילדתי אביבה — — ובעת קינת-האבל שלי לכל ימיהי.

בלדתה בשנת 1933 בשישי לחודש אפריל, קראנו לה בשם אביבה-זוכה; אביבה — לא שם מבין שמות אימהינו המנוחות שבגולה, רצינו שם משמות ההווה החדש והעתיר המלא הבטחות-זוהר, אצבעי-אלהים הטובה והכפולה הופיעה לנו כתינוקת זו: אחרי בני בכורי כמהתי לילדה: ומצבנו העסקי, שהיה בכל-דע לפני הולדתה, הפך כבאות-קסמים לסובה עם הופעתה של התינוקת. — אני יודעת גם זה מעלה חידך — — תמימותה של אם — אך רבוא-רבבות האימהות אינן מזיכות על כגון זה — —

התינוקת אביבה היתה מלא היופי השקט והשלוח; אמי המנוחה ז"ל היתה אומרת לה תמיד: „מדוע אינך בוכה קצת, מדוע אינך מסרירה קצת את אמך? שפכי, אביבונת, את דמעותיך, שלא תישאר אף דמעה אצת לכל ימי חיך וחיינו!“

היפוכה של גבאח זו נתקיימה כמלאחא: כל דמעותיה לנו הן, לכל ימי חיינו.

כי כל חייה הן שירת-חדה אצת, בה-צהוק וצהוק וטוב-לב ומשמעת-הורים-ומורים, החל בילדותה הרכה ובגן-הילדים ועד בין כתלי-האוניברסיטה. — הנננת שלה נעמי טרביטש היתה סוסרת לי תמיד על התנהגותה המופתית כגן וביוחד על שיטת-החינוך שלה, איך שהיא מחנכת את הכובה שלה וסרגיעה אותה: „אל תבכי, בוכתי, אמה'לה שלך לא העזוב אותך, לא הולכת לקילנופ ולא לטייל ולא לשום מקום. היא שומרת רק עליך, ועכשו יישני, הרדמי, ככה — —“

אך הגורל לא נתן לו ללב אימהי חם זה ללסף תינוקת שלה עצמה.

דברים לזכרה של סולר אביבה ז"ל

גם בגיל בית-הספר מעולם לא הסרידה אותנו בשום אבק-דאגה או חשש כלשהו. מעולם לא היה צורך לעוררת ללימוד, או אפילו רק להקיר לה מלה; להיטף, התמדה והתעמקותה בלימודיה ובמקרא ספרים בלי הרף, הכריחה אותנו לבקשה בכל לשון של בקשה. להפסיק קצת ולצאת לטייל ולהשתעשע עם חברותיה, שהעריצו אותה ואתהב אתהב-נפש לאין דוגמה. — עוד בילדותה, כשרצינו להסיה את דעתה מרכז לא נעים, כגון רגעי-סרידה קשים בנסיעתנו לאיזה מקום, די היה לה לה ספר חדש מושך-לב — ומיד נעלם מסביבה כל הקולם. —

ומשהגיע תורה של החובה הלאומית, כשגם הילדים לגיליהם נכנסו בעול ההגנה על המולדת, עונת אביבה את הספרים, עמדה בשורה הגדינע והיתה לאחת המנינות האמיצות ביותר של עמדותיה ומשימותיה במלחמה. לא פעם סיפרה, איך נפלו הפצצות בקירבתה כשהוטלה עליה שליחות למסור מכתבים והדעות-סתרים ממפקדה למפקדה, ובדרך הזמטר עליה מטריכודרים ופצצות. —

אחת מהכונותיה היסודיות היתה הענותנות, משש לא האמינה שבאמת מגיעים לה הציונים הטובים, שהמורים ציינו אותה בהם, ורק פעם קרה, שבאה הביחה בפנים אירים משמחה ההצלחה, אחת מהברותיה ביקשה אותה, שתכתוב בשבילה את החיבור שהוטל עליה, מאחר שאין לה סבלנות לכך. — ואחר-יכן, כשהמורה קרא את החיבור, פנה אל התלמידים הזור עליו באזניהם לדוגמה, „אני שמחה לכך, אמא, משום שחשבתני כל הומן, שיש לי איזה מול אצל המורה, שכל מה שאני כותבת, טוב בעיניו, יש תלמידים שיש להם מול כזה — — העכשו אני רחאה, שלא המול גורם — —“

משגמרה את הימנסיה, נכנסה לאוניברסיטה ולשמחתה לא היה גבול, משא-נפשה היה להיות מורה לספרות, פעם באה הביחה לשבת ועמה שתיים מהברותיה, קשישות ממנה, כל היום ישבו שלשתן ולמדו כשאביבה מבארת להן את התניך בלהט, עד שהתאדמה כולה, — משהלכו, ביארה אביבה בעיניה התכולה היוקדות, שחברותיה אינן מחבבות את השיעור הזה, כך אמרו לה, ועל זה הזמינה אותן אליה וכיארה להן את יופיו של השיעור ושל התניך ככלל. „הן רחאות עכשו את התניך בעינים אחרות לגמרי, אמא, אמרה אביבה בנצחון, — כך אמרו לי, אני כל-כך שמחה, שיודעת אני לבאר — — זה עונג מיוחד, אמא“

ומשעברו חברותיה את הכתינות בהצלחה, עכרת שמחתה כל גבול.

דברים לזכרה של סולר אביה ז"ל

ופעם שניה הביאה אל ביתנו את אהת מחברותיה, ואני הכחנתי, שמסתוררות הן, וגם שמעתי את אביבה מהתננת לה, שלא תנלה לאמא! — התפלאיתי ונמ חששות עלו בי — ולבסוף נודע לי הסוד: המורה שלה באוניברסיטה ציין את היכורה כעבודה המעידה על רמת אינטליגנציה לא רגילה ושחרר אותה מחובת שיעור זה למשך השנה, שתקדיש את זמנה להשתלמות כרצונה — ועכשיו חוששת היא מפני אמא, שכדרך האימהות התפאר בזה באוני המכירים —

כשבא תורה להתייצב לצבא, רבות מחברותיה פטרו מחובת הגיוס על סמך זה, שהן דתיות, וכיוון שגם אני משפחה בעלת מסורת דתית, שידלו אותה להשתמש בזכותה זו, כדי שלא תפסיק את לימודיה, וכששקלנו את השאלה בבית, שתקה זמן רב, ופתאום אמרה:

— איך אתם חושבים זאת — שבנות אחרות תננה על דייכם ואני אשב לי בשלוה בבית ואשתמש מחובתי? —

לא אחיש, לפני אדמו מבושה בפני ילדתי ולקחה —

או אדמו פני מבושה — והיום — עיני מבכי.

משמעתה בצבא היתה גם היא למופת, היו סוגי-שליחות כאלה, שאפשר היה לה לבקש את שיחרורה כפי שעשו זאת חברותיה הרתיות, בימי שבת וכדומה, אך היא דחתה כל מין פטורין מחובת השירות למולדת.

אך מי סילל, שהושיה-משמעת ורגשי-החובה שלה למולדת ואפילו על חשי-החיים שלה יורידו אותה שאולה? משחלחה בצבא עד כדרכך, שנאלצו להשכיבה על שולחן-הניתוח, ובשנודע, שגם הניתוח לא הועיל לה, כי המחלה הממראת לא הרפאה סגופה הרענן ב"ההשע"עשרה, עד שהורה ויפיה נתפכו עליה למשדות — גם על ערשי-דחי, שכבר היה לה למטת-מוות, לא נתנה לנו להתקיים נגד המשמעת, וכשהפקודה אמרה: לחזור, קמה והלכה —

לעולמים.

יהי-נא דמקותי טל ומטר בהרי-הגלבוץ.

דברים לזכרה של סולר אביבה ז"ל

ציון לאביבה

מאת כבוד טיסרית, טור המשפחה

כשראיתי בבית החולים העירוני מוטלת על ערש דרוי, היא נאבקה מר על נכותה לחיים.

כל אלה שחרדו לשלומה התפללו אל צור עולם, שיחזירנה לנוהי המשפחה, החברה, אל חיק אמה הורתה, יוליאנה הטובה, אשר התטלה ביגונה, זפקה בצוק לחשה אל השוכן בדרומים, אל הרופאים המספלים : אנא ! הושיעוני, חלצות מצרני המות ! כמה חסאה אביבה כי חרד בעלומיה אלי קבר ?

אהה, החינתם לא נערה, מלאך המות האכזר הכריעה העצום את עיניה לעולמים.

לרגע יבש מקור דמעה, נאלמו הפיוה, אין מלים לנחמה.

האם השכלה ספקה כפיה מכאב, תוהה ושוממה, מדוע בונן הגורל את הציו אליה ? הן לפני שנים מספר גול ממנה את בעל נעוריה בלא עת, ועתה גם אביבה, ילדתה המסודה.

אלמנה שכולה, החת בטל החיים, שבורת ורצוצה עד רבא שבה אל ביתה ולא נתנה הפוגה לעיניה עד היום, כי מאנה להנחם.

עלמה יפה היתה אביבה, בלא כחל ובלא סרק, תום טוהר וטוב הפיקו עיניה התכולות, שערוהיה הנהובות העטו חן אצילי לקחי פניה המהומכים, נעם הליכותיה, שלותה, צליל דיבורה הנאה ועדינותה המכיכות מאד על רואיה ומכיריה.

משחר ילדותה, אהבת ספר, יפיה לא הפכירה על דעה הצלולה, שווי משקלה הנפשי נשאר איתן.

שאר ירוח רב אצרה בחובה והתל להעלות הביניה בכחב.

גמרה גמנסיה בהצלחה ותקש שנה באוניברסיטה, הפסיקה כדי למלא את חובתה לעסה ולארצה, ובהיותה על סף סיום שירותה בצה"ל, והמשך השתלמותה דרך פתיל זיהה.

הרכה מתכונתיה כאו לה מאכית ואמה, אשר לא הסכו עמל כדי לנטוע בה מירות ישראליות נאה ולהכשירה לקראת חיים כשרים, אהבה לעם ולאדם.

חרישתן היה אביה המננה, משה פולר ז"ל, נתנסה בטאבקים קשים עד שהניח יסוד איתן למפעלה, דאג הרכה להיונך הבנים, אהב את העבודה והת העובדים, היה חביב על הכריות וישר בדרכיו.

דברים לזכרה של סולר אביבה ז"ל

יוליאנה האם היתה לו לעזר רב. למקור עידוד בשעות קשות. עינה פקוחה תמיד על הבית והיכולתיו. שהיה נותן-שאנן ופנת שלוח לאחר עמל יום ותלאותיו. אהבת אם נאמנה אפפה את הילדים, ויד אמהית הרוצה טפחה וגדלה אהבם.

מירות החסד והצדקה היו נר לרגלי ההורים, ובמידות אלו מחויקה עדיין האם הטובה. כרוח זו גדלה אביבה ותקוצב דמותה. שנים רבות דר אני בשכנות המשפחה פולר חאה טבאי בילתם. בת 4 היתה אביבה כשראיתיה לראשונה. לעיני גדלה ותיף ותרבה תבונתה.

אילו שבלת האב בעודו בחיים היה יורר כיגון שאולה משכף הלב אשר קטה את חייו. נסתרים צפונות הגורל אשר חסך מהאב יסורי נפש ושבר-לב על מות הבת. היסורים והצער נשארו מנת חלקם של האם והבנים.

אביבה השיבת את רוחה אל על באביב חייה. לא פלה לה — למגינת אמה ומשפחתה — לבנות בית בישראל. לא מחלה הכריעתה כי בריאה היתה העלמה בנופה וברוחה.

יד הגורל פגעה בת והשם קץ לחייה הרעננים. רבים היו מלויה בדרכה למנוחות עולם. מנער ועד זקן בכזה. קשה לנחם את האם והמשפחה השכולה. אולי חוברת צנרעה זו לזכרה העלת מעט מרפא לנפשים הדואבת ותבקים למנוחה את רגבי עטר המולדת.

יהי זכרה ברוך!

דברים לזכרה של סולר אביבה ז"ל

אביבה במדים

— מיסדר, רום! מדוע לא צחצחתי את נעליך? מדוע הסמל שלך אינו מבריק? אביבה פולרה, הפסיקי לזוז! אני אלמד אתכם להיות חיילים! אני אשבור אתכם עד שהפסיקו להרים את האף!

עוד מיסדר בקר מרכב המסדרת-בבליה.

— מדוע אינכם נוסעים לפתורה? מה? אין מכונית? אז לכו ברגל! לפי הפקודה אין חיילים לספק לחייל רכב עד למרחק של 15 ק"מ, אביבה פולרה, תניי את רגליך כבר! אני מבטיח לך, שלא תתעלפי בדרך!

עוד בוקר אחד בתוך שורת הימים המונוטוניים בשירות הצבאי.

— אביבה, איפה צו ההנוקה שלי? — אביבה האם מסרת להרפסה את הדו"חות שנתתי לך אתמול? — אביבה, נמרי מהר את הסיגנון, אנחנו צריכים לשלוח מיד את החומר ואביבה איפה את? אני מחפש אותך כבר הצי שעה; נשי מהר לקבל את הדואר — מדוע אינך הולכת לארוחת הצהריים? את רוצה לגמור את העבודה?

עוד יום של עבודה קרחתית ומאומצת במסדר הצבאי...

— אוליק! (זה היה שמי בצבא) קראתי שיר נהדר, אביא לך אותו מחר! אוליק, קבלנו סאטפון חדש ותקליטים, בואי אלי הערב אשמיע לך את "הפאטיסטיה" של צייקובסקי.

תודה אוכוב (זה היה שם החיבה שלה במחלקה) ברור שאכבא.

עוד חוליה נוספת בתוך שרשרת הידירות והמסירות הרחוקות ביני לבין אביבה... אביבה... אביבה. עדינת הנפש הטובה והחביבה, ראיתיה בכל אחד מהמצבים הללו בשעיניה הנדולות הכחולות מביעות לחליפין בזה, התנמרמרות אילמת, טוב לב ואהבה כלפי העולם כולו, הנני רואה אותה עדיין, את חיוכה הטוב, האמהי, כשהיא מוכנה לעזור לכל אחד מאתנו, לשמוע לצרחתיה, להת לו עצה לפודדו... עדיין חרוט בזכרוני אחד מאותם הימים, בהם העולם כולו נראה מתוסר תקוה ואכזרי, אחד מאותם הימים, בהם ענין פרטי פצוץ נראה כאסון מחריד, הטורם לכאב עמוק ויאוש מר, ביום כזה באתי למשרדנו הצבאי וכלי לומר דבר ישבתי בפינה אפלה והתחלתי לבכות, לפתע הרגשתי, שיר מלטפת את ראשי: "מה יש לך אוליק".

...זה לא כלום אוכוב, זה יעבור מיד, תודה לך.

היא משתתקת לכמה דקה ואתר כך:

דברים לזכרה של סולר אביבה ז"ל

„אולי אביא לך דבר מה לשהות?
אוליק, אמרו לי מל הרבני אותך, אני אתנקם בו.
אוליק היבנסי לחדר שלי, כאן לא יפריעו לך.
אולי רוצה את ללכת הביתה. אבקש רשות בשבילך. אוליק אינני יכולה לסבול את מראה דמעהיך. אמרו מה לעשות למצנך?
„תורה לך אובוב... זה לא כלום. זה יעבור מיד...
ידה הרכה סלטפת את ראשי בתנוקות עדינות אמהיות. אני מסובבת את ראשי... עינים של אביבה מלאות דמעות.
היא בוכה...
„מה לך אביבה? למה תבכי?“
„איני יכולה לראותך בוכה אוליק! מדוע איני מצליחה לנחםך? האם הבאב הוא כה עמוק? האם כה גדול הוא האסון?
כאב עמוק! אסון גדול! בשם כאב ואסון נקרא לשמות פעוטה. הנשכחה לאחר ימים מספר והמעוררת צחוק אחרי הודש ימים.
עתה ידעתי מהו אסון; עתה הרגשתי מהו כאב עמוק החודר למעמקי הנפש ומשאיר בו את עקבותיו לעולמי עדי. עתה ידעתי
מהו בכי מר ויאוש חסר אונים.
אך עתה אין מי שינחמני...

אולנה

דברים לזכרה של סולר אביבה ז"ל

חברתי היקרה:

מנסה אני להפדך בזכרוני אחרונית בלוח הזמנים ולהזכר. איך התחילה ידידותנו, ידידות זו שנמשכה שנים רבות כל כך וששתינו. אביבה ואני שאבנו מהזכות כל כך הרבה שמחה, אהבה, יופי ומחשבה.

זה היה במחלקה הרביעית, אחד המורים חלה והיה לנו שיעור חפשי. במקרה עלינו שתינו על גג בית הספר והישקנו על הלא-אביב. על ימה ועל התלמידים שהתעמלו בהצר שמתהלינו. עמרנו זו ליד זו ולא דברנו בינינו כי אף על פי שזו היתה השנה השמינית ללמודנו בצווחה בכתה. כמעט שלא הכרנו זו את זו. ולכן גם הופתעת לא מעט כשפנתה אלי לפתע חברתי תכולת העינים ואמרה: «המר ספרי לי משהו. ספרי לי בבקשה סיפורי. זו היתה ההחלטה. אני סיפרתי לה והיא הקשיבה. זו היתה אחת התכונות הנפלאות ביותר שבה: הכשרון להקשיב. אביבה ידעה להקשיב לכל. אם זה ספור או תכנו של ספר או סתם איזה אינצידנט. ומאוחר יותר לכל הבעיות. ההתלבטויות. הצרות והשמהות של חברותיה. אביבה ידעה להקשיב לכולם ובהקשיבה נתנה להספר את ההרגשה. שהיא מעונינה במה שהיא שומעת. שהיא מבינה ומשתתפת. ומעל לכל שהיא רוצה לשמוע. כשרון נפלא זה שלה להקשיב. נתן אמילו לאנשים הרחוקים ממנה והזרים כמעט את ההרגשה. שלאביבה קל לספר דברים. שלאביבה נוח לספר ושלאביבה טוב לספר.

תכונה זו שלה הביאה גם לכך. שבמשך השנים הבאות לידידותינו לא היה דבר שלא היינו נושות אותו במשוקף. לא היה מאורע או תוויה גדולה וקטנה שלא היינו מחלקות בינינו. אביבה מתוך שהתענינה והקשיבה. התחילה להיות חלק מחיי ואני מתוך שאהבתי לספר לה ובמילא גם לשמוע לה. התחלתי להיות חלק מחייה.

קו שני שנתפסתי לו מיד כשהכרתיה היה טוב לבה שכמעט ואינו מצוי ושנשקף מתוך עיניה הכחולות והוסיף להן יפעת הרצון לעזור לכל והוסר הנטיה להכאיב לאיש ויחד עם זה תמימותה ויושרה הבוה על הכל. אולם שלוש התכונות הנפלאות הללו. טוב לבה. תמימותה ויושרה. במקום לעזור לה. היו לה תמיד למקור של צרות ופורעניות. לעתים רחוקות ידעו אנשים להעריך כראוי את אופיה הנפלא והיא כמו ילדה קטנה היתה שואלת מפעם לפעם את השאלה שלא מצאה לה פתרון בשום אופן: «המר. מרוע האנשים רעים כל כך? זו היתה המיסות שבמילה הצעיר. אולם כשגדלה נוכחתי שהמסיות טובה באופיה ותישאר בה תמיד.

כשגדלנו יותר והתחלנו לצאת יחד בחברה. שוב נתגלו בה דברים הרשיים. ראשית. חברותיות לכל ושניה עליזות. מרץ ורוח חיים. במסיבות רקדה. שרה. ההלוצצה ושמחה. ועשתה זאת כפי שעשתה כל דבר אחר שאהבה לעשות: בכל לבה ובכל ישותה. בתוך היות עליז היתה אומרת: «אינני רוצה להזקין טוב לי להיות צעירה». ומובן. שאהבה לשיר. אף על פי שקולה לא היה רוני במובנו הרגיל של מישג זה. היא שרה כשהיתה עליזה ושמהה ושרה כשהיה עצב בלבנה. המנגינה. המלודיה היתה לה אמצעי להבעת רגשותיה ומח שבוהיה. במוסיקה מצאה את אחד המקורות להעשיר את חיי הנפש שלה. שהיו במילא עשירים ועמוקים. המוסיקה נתנה סיפוק גם להוש היופי שלה. שידעה להעריך תמיד תמונה טובה או שירה טובה. כי היא ידעה יותר מאשר להבין מה טוב ומה יפה. היא ידעה להרגיש ואת בכל עמקות הרגש שבה. אחד הבלויים האהובים עלינו ביותר היה. להתכנס בחדרה על הספה. לנעול את הדלת ולהקשיב לקונצרט

דברים לזכרה של סוחר אביה ז"ל

של שופן או לקחת את אחד מספרי השירה שברשותה. היא היתה מבקשת אותי לקרוא באוזניה. והיתה עצמית ואת עיניה נומקטיבה. מקטיבה בכשרונה הגדול להקשיב ולספוג לתוכה את מה ששמעה.

אחד הדברים ששמעו לנו המיד מקור לצחוק והתבדהות היה פיזור הנפש שלה. מקולם לא זכרה איפה הניחה דבר לפני דקה מספר ילקוטה וארונה היו קן לחפצים שונים מהפצים שונים ששמעו שם בערבוביה גדולה. כשסיימנו את השמיניה ונסענו לחיפה (שם גם הספקתי להכירה יותר) היתה אחת מהתעסקיות העיקריות. להביא סדר בחפציה. ומת שהפלאני ביוהר היה. שפיזור זה היה בניגוד גמור למחשבתה הסדורה והפליא. הלך מחשבתה היה תמיד מסודר והנינו. דבר נובע מתוך דבר בתהליך נכון ומדויק. במחשבתה היתה אביבה נועזת ודופשית. רחבת אופק וגלויה. לא היה דבר שפחד בניגוד לפיישנותה ולהסתגרותה בתוך עצמה. כשנסעה לירושלים ללמוד באוניברסיטה ואני ניסתי לצבא. היתה זו הפעם הראשונה במשך שנים אחדות שנמרדנו זו מזו להקפזת של יותר מיומיים. הסתבבים שכתבנו זו לזו היו אך תחליף ועום לשיחותינו הארוכות ערב ערב. היא הסרה לי מאוד. ובשבתוה כשהינו חוזרות שתינו הביתה. לא הספיק לנו הזמן לחלק בינינו את רשמי השבוע החולף. רחוק ממנה. בין אנשים חדשים וזרים לסדתי להצריך יותר ויותר את ידידותה הנאמנה והכנה. ידידות שלא היתה בה שמץ של קנאה או עורמה. ידידות שגרמה לה שמהה בשמחה וקצבות בעצבונה. אביי בה מצאה את מקומה בירושלים. היא היתה מאושרת בעיר זו. שאוירת למורים שוררת בה. אף על פי שנסעה לשם הוך טינה לעיר. נתפסה מיד לאוירתה הנפלאה והמיוהרת באותו חוש דק ועמיק שבה. והיתה מאושרת בה. הרגשתי ואת ממכהבויה שהיו כתובים בסגנונה הנפלא. והוש החמוד עלי ומשעשע וחד עם זאת מתוך מחשבת עמוקה. באחד ממכתביה כתבה לי: „אני לימדת הרבה מפני שאלו מקצועה המי ענינים אותי. החומר די קשה ולפעמים אינני מבינה את הכל. אבל לאט לאט אני נכנסת לטמפון. אך איך שהוא אינני יודעת כיצד להסביר לך את הדבר. וקא משום שית מענין כל כך ואהוב עלי כל כך אינני מוצעת בזה סיפוק. אני רוצה שתביני אותי מרגישה שאני לומדת מסת. או עובדת עבודה קשה מסת. אלא יותר מההקפזת (אף על פי שאני לומדת הרבה) יש לי הרגשה כזו. שאם אפי מוציאה עלי כל כך הרבה מסף הרי אני צריכה בהגמול לכך לעבוד קשה. ללמוד. קשה. אך משאני לומדת מסרות. היסטוריה וכיו דברים המענינים אותי. הרי זה באילו אני מבלה כל הזמן את מבינה אותי“.

כן. הבנתי. גם בלמוד המקצועות האהובים עליה. בכל דבר אחר שאהבה. עשתה ככל לבה מתוך תענוג. מתוך התמסרות והשק. בעור שדברים שהיתה חייבת לעשות או ללמוד והיו שנואים עליה. היו לה עיני ובמעט שלא היה כוח בעולם שיכול היה להכריחה לעשותם.

אחרי שנת למודים אחת חייבת היתה להתגייס לצ.ה.ל. יתכן שהיתה יכולה לזהות את שרותה. אולם הדבר דרש סידורים פורמליים. יותר מדי רומנטיות היתה בה והי נפש עמוקים ומעט מדי חוש מעשי. הרבה עצמאות המחשבה — ומעט עצמאות המעשה. ובתקופה אחרונה זו תקופת שירה בצ.ה.ל. וניהוקה מירושלים. מהלימודים ומכל שאהבה והתרגלה אליה. נוסף פתאום לאישיותה קו חדש. שבתחילה קשה היה להבין איך הניע אליה לפתע. ואחר כך נמתיו כאחה מתגובהיה הנפשיות על ניתוקה מהלימודים. תופעה

דברים לזכרה של סולר אביה ז"ל

זו היתה אדישות. אדישות לכל הטובב אותה. אדישות לכל הקורה אותה. שוב לא נלהבה כמקודם לצאה ולבלות. קשה שבועתיים היה להניח מעל הספר שהיתה שקועה בו, יותר ויותר התחילה להסתגר בתוך עצמה ולמצוא מפלט במחשבותיה.

עדיין לא היה דבר סוד בינינו והיא ספרה לי את בעיותיה. קצה לה להסתגל לחברה החדשה, לאוירה החדשה, הכל שונה כל כך מהשנה האחרונה, וביחוד לא יכלה להסתגל לסולם הדרגות הצבאיות. היא ראתה בזה יותר שעבוד מאשר משמעת ולא פעם בשיחותינו היתה אומרת: "המר, אני סוכנת ויודעת להעריך אדם גדול ופיקה ממני, אדם מוכשר יותר היודע הכל. אולם אינני יכולה בשום אופן להרגיש כבוד לאדם רק בגלל דרגתו הצבאית שהיא גבוהה משלי." עבודתה ענינה אותה וגם הפעם התמסרה לה כלכל דבר אחר שענין אותה, אולם כל הדברים האחרים שהיו שייכים למסגרת הצבאית ושהיו שנואים עליה, דבאוה משום שהיובת היתה לעשותם למרות רצונה.

בפגישתנו האחרונה, זה היה ביום כיפור, ישבה אצלי ויחד בילינו את הצום, שוחחנו ארוכות והיא הביעה את רצונה לראות את העולם, ללמוד ולנסות הרבה; אולם ביחוד בקשה ממני שאקיים את מה שהבטחתי לה פעם: לקחתה אל הכרמל ולהראות לה מקומות יפים שגליתי שם, באהבתה לטבע ידעה להתפעל ממנו ביותר, ורציתי מאוד להראותה דבר שירדעתי שיגרום לתענוג שתדע להבינו, ולבסוף פנתה אלי ובקשה ממני כמו בפעם הראשונה: "תמר, ספרי לי סיפורי".

קשה להאמין: אביבה הקטנה והעליונה, עדינת הנפש ועמוקת הרגש, שאחת ממשאלותיה הגדולות בחיים היתה לרכוש לה ספרית ספרים ותקליטים, שפרה צפורה ורוד ריחני יכול היה לגרום לה אושר ושידעה להיות חברה וידידה במלוא מיבנה העמוק והטהור של מלה זו — הלכה פתאום ולקחה עמה את כל הזכרונות, את כל שהיה יקר, אהוב וחשוב לה ולי במשך שמונה השנים האחרונות — אלי קבר.

חמר גוטמן.

דברים לזכרה של סולר אביבה ז"ל

על אביבה פולר ז"ל

בבוא ספקד להעריך אחד מפקודיו. מתחבט הוא בבפיה: — האם להבליט את אישיותו של האדם או את החייל שבו? האם להרגיש את מידותיו הטובות או משמעתו והופעתו החילית?
נדמה כי במקרה זה, בבואי לתאר את סולא קומתה של (סמל) אביבה פולר ז"ל, פטור אני „מדאגה“ זו והבעיה חולפת כלא היתה. כי אביבה ז"ל היתה מזיגה נפלאה של האדם והחייל.

זוכר אני אותה בהתייצבה לפני, ביום הראשון לשירותה בחיל — מיד לאחר גמר אמוניה בבטיסיה-אימונים — והיא כולה נרגשת, מתססה ומגששת את דרכה בחיי הצבא הפתידים. חוסר בטחון ציין את ראשית צעדיה במחלקה, אך הודות לאופיה הטוב, לבביותה, ופשטותה הטבעית — הצליחה להיקלט במחלקה ולהתחבב על כל אחד ואחד מהבריה בעבודה.

קליטתה ההכרתית של אביבה ז"ל היתה בר בבד עם קליטתה המקצועית ותוך זמן קצר הספיקה לרכז בידיה את מרבית עניני הסנהלה של המחלקה בהם טיפלה בכנות ובמסירות. בכלל — מסירותה ונאמנותה לעבודה היו חלק בלתי נפרד מאישיותה. כמפקדה יכול אני להעיר, כי משנמסר דבר לידיה — יכול היית להיות בטוח, שהעבודה תיעשה על הצד היותר טוב.

הקירבה הרוחנית והקשר הנפשי שהיה בינה לבין חבריה בעבודה, היה לא פחות הדוק מקשר משפחתי; ומשום כך אין להתפלא, אם מותה החטוף פגע בחבריה בעבודה באותה המידה שפגע בבני משפחתה.

כשאהה בא לכתוב משהו על אביבה ז"ל — מיד מופיעה המונחה לנגד עיניך כשעל שפתותיה בת השחוק הפשטנית והמלבבת. ואו לבך גועש בקרבך ואי אתה יכול להוסיף ולכתוב ואי אתה יכול להתרבו. לרגע אף נדמה לך, כי הגה עומדת היא לפניך ומדברת עמך — ומיד נעלמת חיש.

אך, קשה להשלים עם האבדה. היא זכרה ברוך.

שמואל סבאג

מאכתביה של סולר אביבה ז"ל

שלום לך תמי שלי,

אני קצת מתרגשת היום כי אני הולכת הערב לקונצרט נהדר באמפיתיאטרון. קונצרט על טהרת בטהובן, המנצח דיק דיכסון. (הכושי האורח) ויש סוליסט כנר. אני הולכת עם ג. הוא השיג כרטיסים אצל חבר שיש לו קשרים עם התזמורת. זה יהיה משהו מצוין.

...

קרה לי מקרה מצחיק השבוע, אבל לא כל כך נעים. הלכתי לגמנסיה בקשר לספרים. נכנסתי למשרד, רציתי לשאול דבר מה, ואני רואה את ט. עומד שם ומעיין בתעודה. כנראה רק עכשיו קיבלו את התוצאות, ראיתיו ברגע שנכנסתי וכשנגשתי לשולחן אמרתי: "שלום ט." הוא היה שקוע בתעודה ורק כשאמרתי שלום, הסתכל וראה אותי. אני לא יודעת מדוע, הוא כנראה הופתע מאד מאד; אבל היית צריכה לראות את הפרצוף שלו. בו ברגע התחרטתי שאמרתי שלום. הוא הסמיק והחזיר גבוך והחל לגמגם מין שלום שבוה שזה היה נורא. המנהל עמד שם וחייך מין חיוך כזה, את יודעת, המזכירת צחקו. זה כמוכן כלכל אותו עוד יותר וכשראיתי מה הוא המצב לקחתי את רגלי בידי וברחתי מן המשרד בלי לשאל מן המזכירה מה שהייתי צריכה. היה לי באמת לא נעים.

...

היינו אצל צ. השבוע, ר. ט. ואני, רצינו להצטלם ולא היתה כבר שמש, קניתי לה סכין לניירות ושכחתי למסור לה, אני "טמבל" נורא, אני מקרה עוד לראות אותה לפני שתסע ואז אמסוד לה. (דרך אגב: ראיתי ספר באנגלית על נימוסים, נדמה לי שלא וויק לי לקרוא אותה, ומה דעתך?).

אני מוכרחה לכתוב עוד צמוד ויהי מה, קניתי ספרון, "קמיליה", את זוכרת שהיה פעם סרט נהדר עם נרטה גרבו בתפקיד ראשי? בספריה לקחתי את "מלחמה ושלום" לטולסטוי, זה באמת מפניק (לא מפני שאומרים כך, את יודעת למה אני מתכוונת) לפני זה קראתי ספר בשם "בית נח ערוך" של דוד פינסקי, על חיי משפחה באמריקה, כשהספרנית הציעה לי, לא רציתי לקחת בתחילה, כי ראיתי שזה תרגום מאירישי, אבל אני שמחה שלקחתי. זה ספר יפה מאד, ויש שם הרבה דברים נמונים, אני נורא שמחה שאני יכולה לקרוא, אך אני קוראת בעיקר בלילה, כי אז שקט אצלנו, ואמי בועסת, כי אני קוראת עד שעה שהים או שלוש (באמת), אמא יוצאת החוצה וזורקת את הספר סתר ומכבה את החשמל, היא אומרת שזה מקלקל נורא את הפנים, ובפעם היא צודקת, ביהוד בצורה שאני קוראת, אני מתבטלת כל היום וזה נמאס לי, יחכן ואמשיך ללמוד.

שלום

אביבה-ליל

מכתביה של סולר אביבה ז"ל

רב שלום לך עדנה היקרה.

מכתב זה כותבת אני לך כבר ממשכן כבודי החדש. כלומר מירושלים. אחרי קשיים רבים הצלחתי למצוא כאן חדר והריני ממשיכה את לימודי באוניברסיטה. הייתי רוצה לספר לך על רשמי מהלימודים וכו', אולם חוששת אני כי אהיה נאלצת לדחות זאת למכתבי הבא. היות שעונת הלימודים נפתחה רק אתמול והיום שמעתי את ההרצאות הראשונות. כך שעדיין קשה לדבר על רשמים. אך בסך הכל כמדומה לי, ששנה זו תהיה לי שנת עבודה אמנם קשה, אך מענינת ונותנת סיפוק. אני שומעת בהוג ראשי ספרות עברית, הוג מוסף היסטוריה כללית, ומלבד זאת לימודי יסוד כגון: אנגלית, מבוא לפילוסופיה, תרבות קלאסית, ספרות כללית וכו'.

אמנם הדרי יקר, אך יפה, גדול ינות. ומולי שמצאתי, כי הקושי בהשגת חדר גדול מאד, ונוסף לכך נמצא חדרי במרחק של שתי דקות בלבד מבנין האוניברסיטה וזה כמובן נוח מאד. עד כמה ששמעתי, או ליתר דיוק, הבנתי, הרי מתכוננה את להמשיך בלימודיך בצרפת, אם עדיין לא חשבת. שמעי בקולי ועשי זאת. כמה הבחרי? בשפות? אמנות? כתבי לי על כך. זה מעניין אותי מאד, רינה האומללה כבר נמצאת בצבא, אני מקווה שהיא תסתדר טוב ותסתגל. אני ואת עדנה חייבות להעריך את האפשרות שניתנת לנו להמשיך בלימודינו ועל שאין לנו חייבות עדיין בשירות צבאי, אצלי אין חדש באופן מיוחד. אני ואחי עדיין באמריקה ואני חושבת שהיא תחזור בדצמבר ואנו מחכות לה בקוצר רוח, וכמובן... למתנות. לירושלים עדיין לא הסתגלתי והיא איננה אהובה עלי ביותר, וזה יתכן, משום שכמעט ואינני מכירה כאן איש. אך איך שהוא, לבי מושכני לתל-אביב, אמנם, חלוח חיי התגשם ויש לי חדר לחור, אך כנראה זה לא הכל. האם רואה את את צורה? כתבי לי על מעשיך ועל כל המקומות היפים שאת מבקרת בהם. כתבי הרבה וכל-הכל, כי הכל מעניין אותי. סלחי לי על מכתבי הקצר אך הנני ממחרת לתרצאה ואשתדל להשלים במכתבי הבא את אשר החסרתי.

בידידות שלך אביבה.

שלום

ממכתביה של פולר אביבה ז"ל

שלום תמי,

רואה אני אותך בעיני רוחי כיצד את פוקחת את עיניך לרווחה כשכולך תמהון ושואלת את עצמך: „אל אלוהים, מה קרה לה לילדה זו, כלום נטרפה עליה דעתה? היא הואילה לשה ולכתוב לי מכתב, פשוטו כמשמעו — מכתב“.

ובכן הריני להרגיעך: דעתי לא השתבשה עלי, אלא שפשוט אי שם בקרבי מסתתר לו מין מצפון קטן שכזה ועד כמה שמנסה אני וחזרה ומנסה להעבירו מן העולם, אין הדבר עולה בירי — ומדו פעם (ליתר דיוק אהו) לכמה חודשים) הוא מתעורר משנת־הישרים שלו ומתחיל „לדקדק“.

משהו מעין האמור לעיל קרה גם היום וכתוצאה מן המאבק ביני ובין מצפוני (ויכולה אני להבטיחך, שהיה זה ממש מאבק איתנים) — בא לעולם מכתב זה.

כפי שאת מרגישה מאורך כתיבתי, אני נרגשת קמעה, והסיבה? פשוטה למדי — ערב חופשי, אני יוצאת מחר לחופשה הרבע שנתית שלי, וביומיים האחרונים אני יושבת במשרד בעל גבי נהלים, פשוט אינני מסוגלת לעבוד, ה„בוס“ כבר קללני, כי אני מרביקה במצב רוח זה של עצלות והייתה את כל שאר עובדי המשרד, והוא טוען שיש לי השפעה הרסנית ביותר על המוראל של המחלקת, אינו עלילה נהעבת, הבונו לו. (המצפונון שלי לוחש לי כרגע זה שאולי יתכן ואין הוא משקר כל כך, מין מצפונון הצוף שכזה, כוגד, במקום שיעמוד לצדי, הוא הונף לבעלי הדרגות ומצדיק את ה„בוס“).

על שולחני מונחת (בתוך בקבוק של דיו לתקן שעווניות — זה אמנם קצת פרוזאי מדי בשביל שושנת ריחנית אך — מעלש), שושנה שאין כמה ליופי, אדומה ומרחת וריחה משכר, עכשיו הניע כמובן תורך לשאול, ממי קבלהיה, ואזי לך אם לא תעשי זאת, ובכך, מאחר ששאלת (ואין זה משנה כלל שעשית זאת החת לחץ ואיומים) אענה לך: עובד אצלנו ברנש אחד, ואם להגדיר בדיוק את יחוסו — רב סמל אחד, ולברנש זה יש גינה מסביב לביתו, גינת קסמים ממש — פורחות בה שושנים, גלדיליות צפרנים וכל כיוצא בזה, בוקר בחור אחד הפסחאי נער אומלל זה בצאורונו ושאתי לתוך פניו, בהקצו בו מבט מאיים (עוד לא ראיתינו בפניה מפחידה מעין זו, אך הנני להבטיחך כי נראיתי איומה מאד, ממש מסוגלת לכל): ש ו ש נ ה א ו ת י י מ.

הוא הורעזע כולה, ההכוין בתוך בגדיו (הרחבים עליו גם בלאו הכי) והחל להתחנן על הייו בנשאו אלי עינים מבקשות רחמים, אך אני, לברי אבן, לא נרתעתי ולא ויתרתי: ש ו ש נ ה א ו ת י י מ! חזרתי ותבעתי והפעם בשקט איום יותר מכל השאגות בעולם, ב„שקט שלפני הסערה“ — קולי היה קר כפרח, דומה היה ממש, כי הוהך הוא את האזר, הרסיל בראותו כי אין לו כל מוצא בלתי אם להיכנע לרשיחתי התקופה — חייך חיוך עלוב ופייסני כשפיו שמוט על צדו — והתוצאה לפניך, (או ביתר דיוק, לפני).

שלך אביבה

מגוחך יהיה הדבר אם אהנצל בסניך על אשר לא עניתו לך עד הנה. כי יודעת את היטב עדנה. שכל התירושים הללו שטויות הם. סבורני שהסבה האמיתית בעצם היותי מי שהנני כלומר — אביבה. יודעת אני כי זה תרוץ קלוש מאד, אך זו היא האמת. לפני יומיים קמתי משפעת חזקה ואני עדיין חלושה מאד ואף מצוננת בהוגן. אם כי אני מתעלמת מ זאת ואף יוצאת בערבים גם במזג האויר הגרוע ביותר. ויש כאן מנג אויר איום. כמרומה לי גם "עלילות גבורה" אלו אופייניים לי ביותר. לא כן? רנה ספרה לי. שנסעת לניצח לכבי איזה סין קרניבל. מקוה אני שבילית יפה והחגיגות היו מוצלחות. לשם מה הן נערכו? ואיזה אופי יש להן? משהו כעין "עידולאידעי"?

ראיתי את מיקי. היא לא השתתתה ולא כלום. אני מקווה שאת השתנית יותר. סוף כל סוף ראיה כל כך הרבה. ועבר עליך כל כך הרבה — ושלא יראה שום שינוי במנהיך ובחיצוניותך. זה סהם אבסורד מרגיז. עדנה. היה ברצוני לכתוב לך לפני זמן אודות הלימודים. אך לפני שאמסור לך פרטים. עלי לבדר דבר מה. בעצם. איזה מקצועות רוצה את ללמוד באוניברסיטה? יש ברצונך להמשיך מה שהתחלת שם. כלומר לשון צרפת והרבות צרפת? או שתבחרו לך מקצועות אחרים? דבר אחר מחוץ לי. שבמתימטיקה לא תבחרו. האם טעית?

אנב. ביקרה כאן ורנטיקה בל מפולי ברזירי ועשו לה כאן פרסומת גדולה. כיצד מעריכים אותה בפריז? שמעתי שהדבר המעניך היחידי שכתצנתה היו המלוח המפוארות שהחליפה פעמים מספר. אמנם גם זה משהו בתקופת הצנע. אך אני מצדי דורשת מאמנית קצת יותר מזה.

עדנה. האם את מבקרת בקונצרטים? אודה לך מאד אם תכתבי לי על המוסיקה בפריז. על הוצירות האחרונות. על הקונצרטים. מי נחשב שם לפסנתרן. כנה. מנצה וכו' הסובים ביותר. אני מעוניינת מאד בפרטים אלו. אינני חושבת שאוכל להמשיך בלימודי. קרוב לודאי שאיאלץ להתגייס בחודש אפריל. וקץ לחלומות. מה אתך? אני מקווה שהוכלי להאריך את שחרורך. אנב. סבורני שאינני צריכה להספר לך שזאת הודמנות בלתי חוזרת בשבילך ושאת יעלה בידך תשתדלי לבקר אף בארצות הסמוכות. ועל כל פנים לכל הפחות בצרפת עצמה ואל תסתפקי בפריז בלבד.

חזרתי וקראתי את דברי ונזכחתי שנכחתי שטויות על גבי שטויות. האמיני לי. שברצון הייתי כותבת לך ומספרת על דברים מפוארים ומסעירים. מאודעות מעניינים וכו'. אך לצערי לא קורה שום מאורע יוצא מגדר הרגיל. החיים כאן אפרוריים וחד גוניים. יום אחד אינו נבדל מקודמו או מזה שבא אחריו. לכן תשתדלי לבלות ולהיות שם את החיים בעצומם. כי לכשתחזרי היוכחי שאהרת את המועד. אסיים הפעם בתקווה לראותך בקרוב.

שירים לזכרה של סולר אביבה ז"ל

במה ננחם?

נאלמה לשוני לומר לך נחם
על מות אביבה הנשמת הטְהוּרָה,
אסונך החריד כל לב אם
כי באכזריות נדעה הפארה.

מבת העשרים החיים נתקו,
נעלמו בלא-עת פרחי אביב,
לנצח החיים על אבדנם יצקו,
אין מנחם, הנמר אין להשיב.

האוכל להביע לך תנחומים
גם אם אגלה לבי הכואב?
היכול להיות לאם עוד שלומים?
רק האל ירפא שכורי הלב.

האוכל לנחם אם שכולה
שקברה בתה לפני כלולותיה?
היש צרי לנפשה האמולה,
הנוכל לחיות מורש בהקרע?

מה נדבר נחומים ללב שכול?
ומה יועיל עידוד לאם אמללה?
האפשר למחות דמע בדם מהול
אם נאמר: «השלימי» – היא תדלה?

ידיד ממרחק יקבד מע להבין
משלה עצמו בחלום בלהות,
החה בספקות ולא יאמין,
על כל שעל יחזה הדמות בהוד.

האם בתה לנצח לא תשכח
שנשמה חמודותיה מלכה הרף,
משחר ילדותה כמלאך מרום לה נשלח
לעודדה, ותעזור כל-עצב, כל נצרך.

חמודה כפרח אביב בשלל צבעים
פגשתיה לעת שקיעת החמה,
כפרפר נינה בדמדומי ערבים
לפני לכתה למשמרת עמה.

שירים לזכרה של סולר אביבה ז"ל

ושמחה גדולה לעולם לקחה.
נסתם תגלגל על הצף הנחמד.
נקטפה החביבה, אביבה עליה בלהבת,
אחריה קלף גלף אחד, אחד...

קץ נמחר לבת עשרים אביבים.
«למה נקטף הפרח הרך?»
שואלים הנשואים שבורים נדמים
וכנעים לאל הנצח שנתן וגם לקח.

מי ידע צפונות האל המברך?
ירצה נא את האם שדמה בה נרתח.
ונשמת אביבה תרחף מעל כמלאך
מנינה ומנחמת באור יה הצח.

ירושלים עה"ק, חנה שפיצר

אביבה הרכה, כלה רגש ותן
על המשמר לבדה באפל הליל,
הנערה כה רכה וכידה הסטן,
על מחלפות המשי – מדי החיל.

פנשתי חילת גבורה ורכה,
לכה החם כלו תוסס וער,
חבקתי הבת הנאמנה, המתוקה
לא ידעתי כי תעזבני כה מהר.